

Møte torsdag den 18. juni 2009 kl. 03.24

(Møtet ble satt etter midnatt.)

President: Inge Lønning

Dagsorden (nr. 19):

1. Referat
2. Odelstingets vedtak til lov om voksenopplæring (voksenopplæringsloven)
(Besl. O. nr. 129 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 114 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 87 (2008–2009))
3. Odelstingets vedtak til lov om endringer i finansavtaleloven mv. (gjennomføring av de privatrettslige bestemmelsene i direktiv 2007/64/EF)
(Besl. O. nr. 130 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 124 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 94 (2008–2009))
4. Odelstingets vedtak til lov om endringer i barnevernloven
(Besl. O. nr. 131 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 121 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 69 (2008–2009))
5. Odelstingets vedtak til lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova)
(Besl. O. nr. 132 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 130 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 96 (2008–2009))
6. Odelstingets vedtak til lov om endringer i revisorloven og enkelte andre lover (gjennomføring av revisjonsdirektivet)
(Besl. O. nr. 133 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 101 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 78 (2008–2009))
7. Odelstingets vedtak til lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven, børsløven, verdipapirregisterloven, verdipapirhandeløven mv. (eierskap i finansinstitusjoner og i infrastrukturforetak på verdipapiriområdet)
(Besl. O. nr. 134 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 108 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 80 (2008–2009))
8. Odelstingets vedtak til lov om endringer i ligningsloven mv. (tilleggsskatt)
(Besl. O. nr. 135 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 118 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 82 (2008–2009))
9. Odelstingets vedtak til lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)
(Besl. O. nr. 136 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 120 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 76 (2008–2009))
10. Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter
(Besl. O. nr. 137 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))
11. Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane
(Besl. O. nr. 138 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))
12. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v.
(Besl. O. nr. 139 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))
13. Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift
(Besl. O. nr. 140 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))
14. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteløven)
(Besl. O. nr. 141 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))
15. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)
(Besl. O. nr. 142 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))
16. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 14. desember 2007 nr. 107 om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteløven)
(Besl. O. nr. 143 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))
17. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven)
(Besl. O. nr. 144 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))
18. Odelstingets vedtak til lov om endringer i allmenngjøringsloven m.m. (solidaransvar mv.)
(Besl. O. nr. 145 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 131 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 88 (2008–2009))
19. Odelstingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover
(Besl. O. nr. 146 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 119 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 97 (2008–2009))
20. Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg (økning av stønadssatsene)
(Besl. O. nr. 147 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 129 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 99 (2008–2009))
21. Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneløven)
(Besl. O. nr. 148 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 126 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 100 (2008–2009))
22. Odelstingets vedtak til lov om endringer i helsepersonelloven
(Besl. O. nr. 149 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 122 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 83 (2008–2009))
23. Odelstingets vedtak til lov om endringer i helsepersonelloven m.m. (oppfølging av born som pårørende)
(Besl. O. nr. 150 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 123 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 84 (2008–2009))
24. Odelstingets vedtak til lov om endringer i apotekloven
(Besl. O. nr. 151 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 133 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 91 (2008–2009))
25. Odelstingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven m.m. (etablering av en ordning for refusjon av pasienters utgifter til helsehjelp i andre EØS-land)
(Besl. O. nr. 152 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 134 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 92 (2008–2009))
26. Odelstingets vedtak til lov om utvalg som skal undersøke forhold knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv
(Besl. O. nr. 153 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 132 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 90 (2008–2009))

27. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Besl. O. nr. 154 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 127 (2008–2009))

28. Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter (Besl. O. nr. 155 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 128 (2008–2009))

Presidenten: Klokken har ringt for siste gang for Lagtinget og dets medlemmer.

Sak nr. 1 [03:24:34]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Tatt i betraktning at dette siste lagtingsmøtet har utviklet seg til å bli et tidlig morgen-møte, vil presidenten for en gangs skyld tillate seg å droppe lesningen av det som står i parentes under den enkelte sak, og nøye seg med å lese overskriften på hver sak. Det forutsetter at de medlemmer som ønsker å be om ordet til den enkelte sak, er mer enn alminnelig våkne og følger godt med!

Sak nr. 2 [03:25:10]

Odelstingets vedtak til lov om voksenopplæring (voksenopplæringsloven)
(Besl. O. nr. 129 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 114 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 87 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 3 [03:25:21]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i finansavtaleloven mv. (gjennomføring av de privatrettslige bestemmelsene i direktiv 2007/64/EF)
(Besl. O. nr. 130 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 124 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 94 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 4 [03:25:38]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i barnevernloven
(Besl. O. nr. 131 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 121 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 69 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 5 [03:25:45]

Odelstingets vedtak til lov om kommunale krisesenter-tilbud (krisesenterlova)
(Besl. O. nr. 132 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 130 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 96 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 6 [03:26:00]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i revisorloven og enkelte andre lover (gjennomføring av revisjonsdirektivet)
(Besl. O. nr. 133 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 101 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 78 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 7 [03:26:11]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven, børsloven, verdipapirregisterloven, verdipapirhandelloven mv. (eierskap i finansinstitusjoner og i infrastrukturforetak på verdipapirirområdet)
(Besl. O. nr. 134 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 108 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 80 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 8 [03:26:35]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i ligningsloven mv. (tilleggsskatt)

(Besl. O. nr. 135 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 118 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 82 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 9 [03:26:57]

Odelstingets vedtak til lov om merverdiavgift (merverdiaavgiftsloven)

(Besl. O. nr. 136 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 120 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 76 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 10 [03:26:58]

Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter

(Besl. O. nr. 137 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 11 [03:27:15]

Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane

(Besl. O. nr. 138 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 12 [03:27:28]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforkomster m.v.

(Besl. O. nr. 139 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 13 [03:27:47]

Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift

(Besl. O. nr. 140 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 14 [03:28:07]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

(Besl. O. nr. 141 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 15 [03:28:24]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)

(Besl. O. nr. 142 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 16 [03:28:25]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 14. desember 2007 nr. 107 om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

(Besl. O. nr. 143 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 17 [03:28:59]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven)

(Besl. O. nr. 144 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 125 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 18 [03:29:07]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i allmenngjøringsloven m.m. (solidaransvar mv.)

(Besl. O. nr. 145 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 131 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 88 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 19 [03:29:26]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover

(Besl. O. nr. 146 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 119 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 97 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 20 [03:29:38]

Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg (økning av stønadssatsene)

(Besl. O. nr. 147 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 129 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 99 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 21 [03:30:18]

Odelstingets vedtak til lov om endring i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) (Besl. O. nr. 148 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 126 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 100 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 22 [03:30:28]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i helsepersonelloven (Besl. O. nr. 149 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 122 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 83 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 23 [03:30:39]

Odelstingets vedtak til lov om endringar i helsepersonelloven m.m. (oppfølging av born som pårørande) (Besl. O. nr. 150 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 123 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 84 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 24 [03:30:56]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i apotekloven (Besl. O. nr. 151 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 133 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 91 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 25 [03:31:05]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i folketrygdloven m.m. (etablering av en ordning for refusjon av pasienters utgifter til helsehjelp i andre EØS-land) (Besl. O. nr. 152 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 134 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 92 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 26 [03:31:23]

Odelstingets vedtak til lov om utvalg som skal undersøke forhold knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv (Besl. O. nr. 153 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 132 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 90 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 27 [03:31:40]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Besl. O. nr. 154 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 127 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 28 [03:31:56]

Odelstingets vedtak til lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter (Besl. O. nr. 155 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 128 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Odelstingets beslutning er dermed bifalt av Lagtinget. Lovvedtaket blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Representanten Ola Borten Moe har bedt om ordet.

Ad siste møte i Lagtingets historie

Ola Borten Moe (Sp) [03:32:25]: I dag blir Lagtinget nedlagt. Det er lenge siden det hadde noen meningsfull funksjon. Arven fra Lagtinget derimot – kvalitetskontroll og mindretallsvern – er like viktig nå som tidligere.

I sin bok «Senatet som aldri vart», skriver Morten Søberg om hvor lagtinget kommer fra. Jo, lenge før 1814 – i gammelnorsk rett – var lagtinget et sendemannsting for et helt lagdømme. Den gang var lagtinget den høyeste doms- og lovgivningsinstansen for lagdømmet. Alt dette visste de meget vel på Eidsvoll. Der ønsket derimot Adler og Falsen aller helst et «overhus» etter amerikansk mønster: et norsk senat med mange og viktige likhetstrekk med den amerikanske varianten. Blant annet gikk Adler og Falsen inn for at de norske senatorene skulle sitte i seks år om gangen – mot toårige perioder for odelstingsrepresentantene. Slik gikk det ikke. Likevel: Lagtinget var tiltenkt en funksjon der vern av mindretall og kvalitetskontroll av lovarbeidet stod sentralt, og gjennom funksjonen som domstol i riksrettssaker var det selve manifestasjonen av folkevalgt myndighet som den høyeste, innehaveren av det siste ordet: et folkevalgt overhus.

På sitt beste har Lagtinget medvirket til bedre lover. Lagtinget har gitt et mindretall på Stortinget rett og plikt til å kvalitetssikre selve grunnlaget for et fritt og sivilisert

samfunn, som med lov skal «byggjast, og ikkje med ulov øydast».

Ikke minst i en tid med flertallsregjering, og innenfor et system der et alminnelig flertall på Stortinget legger føringer for hvordan Grunnloven er å forstå, er det grunn til å stoppe opp ved begrepene maktfordeling og mindretallsvern. Vår grunnlov hviler tungt på disse prinsippene, og ikke uten grunn. Uten ukrenkelige individuelle rettigheter og statsmakter som balanserer ut flertallets makt, reduserer vi vår mulighet til å leve frie liv. Stortingets fremste oppgave er å være en sterk statsmakt og forsvare borgernes rettigheter og mulighet til å leve frie liv, vernet mot overgrep og maktmisbruk. Da må Stortinget være like sterkt, like uavhengig som Lagtinget en gang var ment å bli. Det er vår oppgave å verne om institusjonene og utvikle dem videre, i tråd med «tida og tilhøva» som det så vakkert står i fjelloven. Den levende arven etter Lagtinget må være en stadig påminnelse om nettopp dette.

Presidenten: Presidenten minner om at Stortinget den 20. februar 2007 mot én stemme vedtok et grunnlovsforslag fra representantene Jørgen Kosmo, Berit Brørby, Siri Hall Arnøy, Olav Gunnar Ballo og Kjell Engebretsen om endringer i Grunnloven med sikte på å oppheve inndelingen av Stortinget i to avdelinger. Siden dagens møte dermed er det aller siste i Lagtingets historie, finner presidenten det naturlig at møtet avsluttes med noen minneord. De vil ikke bli etterfulgt av 1 minutt stillhet, og behøver heller ikke å påhøres stående. Presidenten kommer heller ikke til å avslutte med å lyse fred over Lagtingets minne. Det ville være upassende, for selv det mest beskjedne lille streiftog i historien vil vise at Lagtinget ble unnfanget og kom til verden under strid, og at det gjennom hele sin 195-årige historie har vært opphav til og gjenstand for strid.

Riksforsamlingen på Eidsvoll fattet vedtaket om todeling av Stortinget i et odelsting og et lagting med den knappest mulige margin, 54 mot 52 stemmer. Grunnlovens bærebjelke, prinsippet om folkesuvereniteten, fikk i § 49 – den første paragraf under kapitlet «Om Borgerret og den lovgivende Magt» – denne knappe og fyndige form:

«Folket udøver den lovgivende Magt ved Stortinget, der bestaar af to Afdelinger, et Lagthing og et Odelsting.»

Grunnlovsforslaget om at nasjonalforsamlingen, så snart den var åpnet av Kongen, skulle dele seg i to avdelinger, ble på Riksforsamlingen fremmet av herrerne Adler og Falsen. Om bruken av betegnelsene Odelsting og Lagting heter det i en fotnote til grunnlovskastet:

«Benævnelserne Lagmandsting og Odelsting synes ikke alene at være aldeles adæqvate, men have endog det Fortrin, at være udledede af Landets gamle Sprog. Thing kaldtes forud et Møde af landets Mænd til Overveielse af dets Tarv; Lagmand en i Loven kyn-dig mann, og Lagmandsting følgeligen en forsamling af Mænd, som modnere Alder og deraf bedre Indsigt hæver over Mængden.»

Den todeling Riksforsamlingen til sist vedtok, var langt mindre markant og forskjellen mellom de to ting langt mer beskjeden enn det Adler og Falsen så for seg. Deres

forslag forutsatte at mens stortingsrepresentantene ellers skulle velges for to år, skulle medlemmene av Lagtinget sitte i seks år og velges etter et visst forhold mellom stiftene. En tredjedel av medlemmene skulle tre tilbake hvert annet år. Videre skulle lagmennene være minst 30 år gamle, mens aldersgrensen for de øvrige representantene ble foreslått satt til 21 år. I tillegg skulle lagmennene eie jordegods til en verdi av minst 10 000 speciedaler eller ha en årlig inntekt på minst 800 speciedaler.

Da konstitusjonskomiteen på Eidsvoll var ferdig med sitt arbeid, var det bare selve todelingen som stod tilbake. Alt det øvrige var høvlet ned. Det som ble vedtatt, var at Stortinget etter at det hadde konstituert seg, skulle velge en fjerdedel av sine egne medlemmer til å utgjøre Lagtinget. Valget skulle skje helt fritt, uten hensyn til de valgte alder, bosted, yrke, stand eller økonomi. Funksjonstiden skulle være den samme som for Odelstinget, tre år, i samsvar med stortingsperioden. Den praktiske utforming av todelingen sluttet Riksforsamlingen seg til enstemmig og uten debatt.

Ideen bak todelingen, også i den sterkt modererte utgave den fikk gjennom Riksforsamlingens behandling, var at den skulle bidra til å kvalitetssikre lovgivningsarbeidet ved å motvirke at tilfeldige hugskott skulle føre til overilte lovvedtak. Jacob Aall, som tilhørte det flertallet på 54 som støttet todelingen, forsvarte den med at man tenkte å danne et ting som i sindighet og intelligens kunne tjene som et regulerende korrektiv for de folkevalgte lovgivere, siden mange av disse hadde liten erfaring fra lovgivningsvesenet og statsstyringen. Utsendingen Sibbern, som tilhørte det samme flertall, skriver i sin dagbok at konstitusjonskomiteen fryktet for at antallet bønder på senere storting kunne bli så stort at de kunne få de «narragtigste» ting igjennom i samlet storting.

Det ble aldri ro rundt systemet med todelt behandling av lovsaker, slik det ble nedfelt i Grunnloven § 49 og de tilhørende spillereglene for lovbehandlingen i § 76. I 1857 kom det forslag om å endre § 76, slik at også medlemmene av Lagtinget fikk forslagsrett i lovsaker. I 1921 foreslo statsminister Gunnar Knudsen å oppheve bestemmelsene i samme paragraf om tre dagers frist mellom behandling i odelsting og lagting. Konstitusjonskomiteen gikk enstemmig inn for å forkaste forslaget, og uttalte bl.a.:

«Om enn overholdelsen av de i Grunnloven satte frister kan ha sine ulemper, finner komiteen at man utsetter seg for større ulemper ved å slå av på de garantier som Grunnlovens bestemmelse yder for en omhyggelig behandling.»

I 1924 foreslo Christopher Hornsrud at Grunnloven § 76 skulle endres, slik at plenarvedtak i Stortinget skulle treffes med alminnelig flertall. I Stortinget ble forslaget forkastet med 94 mot 30 stemmer.

I 1926 foreslo Henrik Ameln og Lars Oftedal at odelsting og lagting skulle skifte rolle ved lovbehandlingen. Lovvedtak skulle da fremmes i Lagtinget, enten av lagtingsmedlemmer eller Regjeringen. Dette ble enstemmig avvist av Stortinget.

Representanten Ameln var den aller mest iherdige når det gjaldt å fremme forslag om å avskaffe todelingen. Han fremmet slike forslag både i 1932, i 1948 og i 1952. Alle

de tre gangene ble forslaget enstemmig avvist av Stortinget. Når det var enstemmig, skyldtes det at representanten Ameln ikke lenger var medlem av Stortinget.

I 1927 nedsatte Stortinget en spesialkomité som en oppfølging av riksrettssaken mot statsminister Abraham Berge og hans regjering. I innstillingen fra spesialkomiteen gikk det tre arbeiderpartirepresentantene Alfred Madsen, Christopher Hornsrud og Arne Magnussen inn for å fjerne todelingssystemet. De skrev bl.a. følgende:

«Dette system er eiendommelig og uten sidestykke. Det betyr for lovbehandlings vedkommende tilsynelatende et brudd med det rene ett-kammersystem og et forsøk på en tillempling av to-kammersystemet, men dette er i virkeligheten bare et skinn. (...) Formålet med Stortingets opstyking i avdelinger ved behandlingen av lovsaker synes vesentlig å ha vært opnåelse av en mere betryggende behandling av disse ved dannelsen av en særskilt lovkyndig avdeling (Lagtinget). Forsåvidt har ordningen imidlertid vist sig ganske forfeilet. På de første Storting blev ganske vist bonderesrepresentantene helt eller hovedsakelig holdt utenfor Lagtinget, som således fra begynnelsen overveiende var en embedsmannsrepresentasjon. Men dette forhold forandres allerede i 1833, da 13 bønder innvalgtes i Lagtinget, og i den nyere tid sammensettes Lagtinget alene efter partimessige hensyn under iakttagelse av en passende fordeling av de forskjellige komiteer mellem avdelingene. Der er således ikke lenger nogen kvalitativ forskjell på disse.»

Herrerne Madsen, Hornsrud og Magnussen var kategoriske og knusende i sin dom over todelingssystemet:

«Efter at således det oprinnelige formål er fallt bort, synes Stortingets deling ved lovsakers behandling å ha tapt all praktisk betydning og enhver prinsipiell berettigelse. Det kan ikke fra noget synspunkt sett medføre nogen reel vinning at lovsaker undergis særskilt behandling i to avdelinger av Stortinget, som er valgt av de samme velgere efter de samme valgbarhetsregler og for den samme valgperiode, og som likeledes sammensettes efter de samme hensyn. Der opnåes ved denne hitilværende ordning intet annet enn at lovbehandlingen blir unødig omstendelig, formalistisk og langvarig.»

Det interessante er at i forslaget fra de tre arbeiderpartirepresentantene lanseres det forslag som Stortinget i denne periode har sluttet seg til, nemlig at Stortinget i plenum gjennom to lesninger skulle ivareta hensynet som opprinnelig lå til grunn for todelingen. I juni 1929 fremmet Madsen og Hornsrud forslag om grunnlovsendring i tråd med dette syn. Et enstemmig storting gikk imot forslaget i 1932, men Stortinget vedtok samtidig å be Regjeringen «om å utrede spørsmålet om lovs behandling i Stortinget, herunder også om opphevelse av Stortingets avdelinger (Odelstinget og Lagtinget) og forelegge resultatet med eventuelle forslag snarest mulig for Stortinget».

Fire år senere, i 1936, kom regjeringen Nygaardsvold – antagelig overraskende for mange – tilbake med et varmt forsvar for todelingen. Det heter i St.meld. nr. 26 fra 1936:

«Enhver revisjon blir bedre når den utføres av en annen enn den hvis verk skal revideres.

Og denne dobbelte behandling er av særlig betydning nettopp hvor det gjelder lovsaker – fordi lovsakene i motsetning til de fleste andre saker der avgjøres av Stortinget, gjelder generelle påbud som er beregnet på å skulle gjelde i lengre tid.»

Deretter følger i denne stortingsmeldingen – interessant nok – en kraftig argumentasjon mot akkurat den ordning som kommer til å tre i kraft fra 1. oktober 2009, altså 73 år senere:

«De fordeler ved avdelingsbehandlingen som ligger i den dobbelte granskning, kan selvsagt ikke tilnærmesvis opnåes ved at der istedenfor avdelingsbehandling foreskrives flere ganger behandling i plenum. I og med den første avstemning har hver representant tatt sitt standpunkt og det vil være vanskelig for ham å løsrive sig fra det og ved annen gangs behandling arbeide for endringer i vedtaket. En økonomisk anvendelse av Stortingets tid vil også gjøre det nødvendig å hindre at saken optas til drøftelse i nogen større bredde ved siste lesning.»

Stortingsmeldingen fra 1936 viser til at avdelingsbehandlingen er et virkningsfullt vern mot at overilte og uoverveide vedtak blir stående:

«Ganske anderledes vanskelig vil det under en ordning med plenarbehandling og to lesninger i plenum være å få dem som ved første behandling har stemt for benkeforslaget, til å erkjenne sin egen feil og ta avstand fra den ved annen gangs lesning.»

Like kategorisk er regjeringen Nygaardsvold i sin avisning av tanken om å oppheve kravet om $\frac{2}{3}$ flertall ved behandling av lovsaker i plenum. Den viser til at hvis man innførte simpelt flertall, ville det i alle saker være slik at det var Odelstingets standpunkt som kom til å få gjennomslag og bli Stortingets endelige vedtak. Så står det – og det er vel verdt å lytte til:

«Og Lagtinget vilde da på sin side etterhånden resignere – avholde sig fra å gjøre anmerkninger i bevissheten om at det ikke nyttet allikevel. Det vilde etterhånden synke ned til en slags skygetilværelse – hvor de forskjellige partiers mindre dyktige representanter blev anbragt – og det blev Odelstinget som avgjorde det hele.»

Som skrevet står, «der er intet nytt under solen». Så lenge todelingen har bestått, har det blant de folkevalgte vært vidt forskjellige oppfatninger av Lagtingets plass og hvilken status det gir å være medlem av Lagtinget. Spørsmålet er: Er det å bli utpekt til medlem av Lagtinget å anse som en straff, omtrent som å bli forvist til fire års politisk eksil, eller er det å anse som det nærmeste man kan komme til det som i Frelsesarmeens terminologi heter å forfremmes til herligheten?

To sitater, begge hentet fra året 1859, kan belyse spennvidden. Representanten Nils Elias Børresen uttalte i en debatt i Stortinget 22. november dette året at Lagtinget ble betraktet

«som et forvisningssted. Det er en bekjent sag, at naar spørgsmaalet er om at vælge lagthingsmedlemmer, saa anstilles der en kappestrid mellem medlemmerne indbyrdes for at undgaa at blive valgte dertil.»

4. oktober samme år noterte representanten Ludvig Daae i sin dagbok:

«Mandag morgen fik jeg en billet fra Krag med underretning om, at Ueland og Sverdrup havde sat mig paa forslagslisten til Lagthinget. Dette kom mig saare uventet, og jeg tænkte først paa at modarbeide det af alle kræfter. Nærmere overveielse overbeviste mig imidlertid om, at om jeg end vilde være i Odelstinget, var det dog ogsaa forbundet med adskillige fordele at være i Lagthinget. Deels vilde jeg faae mere tid tilovers, og deels vilde det, om jeg intet udrettede i Stortinget, for en deel blive skrevet paa lagthingsstillingens regning.»

Altså som en formildende omstendighet – presidenten vil ikke utelukke at representanten Daaes synspunkt kunne ha noe for seg.

I den siste mannsalder har det vært slik at de sakene som oftest har ført til debatt i Lagtinget, har vært den type saker som rommer det man gjerne kaller «samvittighets-spørsmål», og der noen stortingsgrupper har stilt representantene sine fritt, eller der noen representanter har reservert seg mot stortingsgruppens standpunkt. Eller så har det vært lokaliseringsspørsmål, der alle gruppene har stilt representantene fritt.

Et interessant eksempel på det siste kom i 1982, da Odelstinget vedtok at Ålesund skulle ha bispesetet for et nytt Møre og Romsdal bispedømme, mens Lagtinget ville ha navnet Møre bispedømme med Molde som bispesete. I neste runde bøyde Odelstinget av og godtok Lagtingets anmerkning.

Våren 1975 og våren 1978 var det store debatter i Lagtinget om endringer i lov om svangerskapsavbrudd. I mai 1987 var det en lengre debatt om anonymitet ved kunstig befruktning, våren 1993 en lengre debatt om partnerskapsloven. Formodentlig vil Lagtingets medlemmer erindre at vi i denne perioden har hatt brede debatter om bioteknologiloven og ekteskapsloven, noe mindre omfattende debatter om hjemfallsretten og om endringer i Lov om Opplysningsvesenets fond.

Det er nærliggende å stille spørsmålet til sist: Hvordan kommer Lagtingets ettermæle til å bli? Det vet ingen av oss med sikkerhet. Kanskje er det nærliggende å minne om Trygve Brattelis svar da han på en pressekonferanse ved sin avgang som statsminister fikk det samme spørsmål – om hvordan han trodde at hans ettermæle ville bli. Da gav Bratteli følgende lakoniske svar: I den utstrekning det kan brukes til å skade min etterfølger, antar jeg at det vil bli godt.

Det vil være opp til de kommende storting å vise at regjeringen Nygaardsvold tok feil da den advarte mot den ordning som fra 1. oktober skal avløse dagens 195 års lange tradisjon. Vi, medlemmene av det siste lagting, kommer til å følge den videre utvikling med spent oppmerksomhet – noen av oss kanskje endog med en smule frykt og beven. Da kan det være en trøstefull tanke at dommen vanskelig kan bli strengere enn den Oscar II i sine memoarer feller over Lagtinget etter riksrettssaken mot ministeriet Selmer i 1883:

«Lagtingets sammansætning vid begynnelsen av stortinget 1883 borde hava oppnat ögonen på litet var.

Den starka radikala majoriteten med sin obrutna partidisciplin och under sina ledares hänsynslösa tyranni handlade som en man, och avlägsnade ur lagtinget alla som självständigt tänkande och motstridiga misstänkte män, så at lagtinget, detta de ideologiska Eidsvoldsmännens pseudo-överhus, denna domstol i vars hand rikets högsta politiska rättsutövning var lagd, endast blev en träl under partilidelsarnas maktspråk.»

Med dette er Lagtingets virke avsluttet for godt. I denne stadig lysere sommermorgen gjenstår det bare fra presidentens side å takke medlemmene av historiens siste lagting for godt samarbeide gjennom fire år og tilønske alle en god sommer og et så godt valgresultat som man måtte gjøre seg fortjent til.

Er det noen som ber om ordet før møtet heves?
Lagtingets siste møte er hevet.

Møtet hevet kl. 03.55.

Ved Stortingets avslutning den 19. juni ble protokollen underskrevet av Lagtingets tilstedeværende representanter: Ola T. Lånke, Thorbjørn Jagland, Rolf Reikvam, Inge Lønning, Per Ove Width, Eirin Kristin Sund, Inger S. Enger, Gerd Janne Kristoffersen, Gunnar Gundersen, Bård Hoksrud, Jorodd Asphjell, Kari Kjønås Kjos, Ann-Kristin Engstad, Anne Margrethe Larsen, Marianne Marthinsen, Line Henriette Holten Hjemdal, Leif Helge Kongshaug, Magnar Lund Berge, Per Roar Bredvold, Espen Johnsen, Irene Johansen, Alf Ivar Samuelson, Lodve Solholm, Sigrun Eng, Kari Lise Holmberg, Ola Borten Moe, Tor-Arne Strøm, Jan Petersen og Vidar Bjørnstad.